

Závery hodnotenia agentúry ACER o usporiadaní veľkoobchodného trhu s elektrinou v EÚ

V hodnotení agentúra ACER skúma výhody a nevýhody súčasného usporiadania trhu s elektrinou v EÚ. Jeho cieľom je určiť, či je súčasné usporiadanie trhu vhodné na docielenie ambiciózneho trajektórie dekarbonizácie EÚ v nasledujúcich 10-15 rokoch.

Agentúra ACER celkovo konštatuje, že hoci súčasnú koncepciu trhu je vhodné zachovať, niektoré dlhodobejšie zlepšenia sa pravdepodobne ukážu ako kľúčové, aby nastavený rámec túto dekarbonizačnú trajektóriu mohol dosiahnuť, a to pri nižších nákladoch a zabezpečení bezpečnosti dodávok.

V hodnotení sa preto uvádza niekoľko oblastí, na ktoré by tvorcovia politik mohli klásť väčší dôraz s cieľom zabezpečiť, aby štruktúra veľkoobchodného trhu s elektrinou v EÚ spĺňala svoj účel. Tieto oblasti spadajú do 6 širokých okruhov, ktoré zahŕňajú spolu 13 opatrení, pričom každé z nich má určité výhody a nevýhody. Prehľad týchto opatrení je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Hodnotenie ACER týkajúce sa kľúčových výziev, opatrení, ktoré by mali zvážiť tvorcovia politik, a ich príslušných výhod a nevýhod

Výzva	Opatrenia, ktoré treba zvážiť	Výhody a nevýhody
Zlepšenie fungovania krátkodobých trhov s elektrinou všade v EÚ		
V súčasnosti sa realizuje len časť potenciálnych výhod integrácie trhu s elektrinou v EÚ	 <p>1. Urýchliť integráciu trhu s elektrinou a implementovať to, čo už bolo dohodnuté: Národné regulačné orgány a členské štáty by mali implementovať to, čo už bolo dohodnuté, a zamerať sa najmä na štyri oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) splniť "minimálny cieľ 70 %" (na posilnenie obchodu s elektrickou energiou medzi členskými štátmi) do roku 2025; ii) čo najskôr zaviesť prepojenie trhov na základe tokov (flow-based market coupling) v regiónoch Core (kam patrí aj SR) a Nordic; iii) dokončiť integráciu národných vyrovnávacích trhov (s regulačnou energiou); iv) preskúmať súčasné ponukové oblasti EÚ s cieľom zlepšiť lokačné signály o trhovej cene, čo povedie k danému rozhodnutiu v roku 2023. <p>Časť 3.3. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + uvedené opatrenia prispievajú k zmierneniu volatility cien, umožňujú efektívny cezhraničný obchod a zvyšujú bezpečnosť dodávok. - splnenie cieľa 70 % (opatrenie i) je predpokladom na dosiahnutie väčšiny výhod, ktoré sú základom opatrení ii a iii. V súčasnosti existujú nekoordinované prístupy a rôzne stupne záväzkov v členských štátoch na dosiahnutie cieľa 70 %
Podpora energetickej transformácie prostredníctvom efektívnych dlhodobých trhov		
Spustenie masívnych investícií do nízkouhlíkovej výroby	 <p>2. Zlepšiť prístup k zmluvám o nákupe elektriny (PPA - Power Purchase Agreements) z OZE: Členské štáty by mali zlepšiť prístup k PPA komerčne poskytovaným na trhu, napr. prostredníctvom verejných záruk alebo spájaním menších predajcov a kupujúcich.</p> <p>Časť 4.4.1 správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + znižuje náklady pre menších developerov OZE tým, že uľahčuje zabezpečenie financovania. Prístup k dlhodobým zmluvám pomáha menším developerom riadiť ich riziká. + verejná záruka pokrýva riziko protistrany, čím sa znižuje riziková prirážka, ktorú hradia účastníci trhu + presúva viac obnoviteľných zdrojov energie z (nákladnejšieho) podporného mechanizmu na komerčne orientované PPA + dlhodobá zmluva zabezpečuje spotrebiteľov proti budúcim cenovým výkyvom.

Výzva	Opatrenia, ktoré treba zvážiť	Výhody a nevýhody
<p>Ako dosiahnuť čo najlepšiu hodnotu peňazí pri podpore investícií</p>	<div data-bbox="427 421 497 524" data-label="Image"> </div> <p>3. Zlepšiť účinnosť režimov podpory investícií do obnoviteľných zdrojov:</p> <p>Členské štáty by mali rozhodnúť či a ako podporovať konkrétne technológie. Členské štáty by mali prehodnotiť a prípadne aktualizovať existujúce režimy podpory na základe svojich širších cieľov. Uprednostňovanie rozširovania novej výroby vo veľkom meradle a veľkou rýchlosťou a zároveň prioritizácia stropu príjmov pre výrobcov by mohlo poukazovať na režimy typu "Zmluvy o rozdiel". Na druhej strane, ak je prioritou čo najefektívnejšia integrácia nových nízkouhlíkových kapacít, vhodnejšia môže byť voľba kapacitne orientovaných režimov.</p> <p>Časť 4.4.2 správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - riadenie menších subjektov s prístupom k PPA zvyšuje zložitosť a potrebu koordinácie. - verejné záruky neriešia riziko, že niektoré subjekty by mohli nesplniť požiadavky PPA <ul style="list-style-type: none"> + centrálné riadená podpora urýchľuje investície, zatiaľ čo trhovo riadené investície zvyšujú efektívnosť a konkurenciu medzi technológiami. Z + zabezpečenie proti určitému kolísaniu cien. - riziko, že niektoré zmluvy, napr. založené na pevnej platbe za vyrobenú energiu, neprimerane obmedzujú vystavenie voči trhovým cenám, čo má negatívny vplyv na krátkodobú efektívnosť a flexibilitu dopytu. - centralizované obstarávanie môže prenášať príliš veľké riziko na centrálny subjekt
<p>Obmedzená likvidita na dlhodobých trhoch, najmä po troch rokoch</p>	<div data-bbox="405 869 520 972" data-label="Image"> </div> <p>4. Stimulovať "tvorbu trhu" s cieľom zvýšiť likviditu na dlhodobých trhoch:</p> <p>Členské štáty, energetické burzy a sprostredkovatelia (brokeri) by mali zvážiť stimuláciu likvidity prostredníctvom "vytvárania trhu" v snahe pomôcť nezávislým spoločnostiam, obchodníkom atď. konkurovať veľkým zavedeným firmám, napr. prostredníctvom tendrov, povinných opatrení alebo (finančných) stimulov.</p> <p>Časť 4.4.3. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + tvorba trhu zlepšuje likviditu trhu s elektrickou energiou, čo následne priťahuje viac účastníkov, zvyšuje hospodársku súťaž a zabezpečuje rovnaké podmienky pre vertikálne integrované spoločnosti a nezávislé spoločnosti. - stimulovanie tvorby trhu môže byť nákladné.
	<div data-bbox="411 1214 513 1317" data-label="Image"> </div> <p>5. Lepšie integrovať dlhodobé trhy:</p> <p>Európska komisia by mala zvážiť revíziu nariadenia o prideľovaní dlhodobej kapacity s cieľom ďalej integrovať dlhodobé (forwardové) trhy, a tým zvýšiť na týchto trhoch likviditu.</p> <p>Časť 4.4.3. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + efektívnejší a širší prístup k zaisteniu (hedging). - veľké úsilie pri implementácii a prevádzke (podobné tomu, ktoré sa vynaložilo na prepojenie krátkodobých trhov).
	<div data-bbox="424 1469 501 1572" data-label="Image"> </div> <p>6. Prehodnotte (a prípadne znížte, ak je to opodstatnené) požiadavky na zábezpeky (kolaterál):</p> <p>Európska komisia by mala spolu s Európskym orgánom pre cenné papiere a trhy (ESMA), finančnými regulačnými orgánmi, atď. monitorovať potreby prípadného zníženia niektorých požiadaviek na kolaterál pre obchodovanie na dlhodobých veľkoobchodných trhoch s elektrickou energiou, najmä v čase rýchlo sa zvyšujúcich požiadaviek.</p> <p>Časti 4.3 a 4.4.3. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + uvoľňuje peňažné toky na skutočné obchodovanie s elektrinou. - zvyšuje riziko, že trh bude vystavený účastníkom (trhu), ktorí si nespĺnia svoje záväzky. - v extrémnych situáciách môže zhoršiť riziká nákazy.

Zvýšenie flexibility energetického systému

Potreba väčšej flexibility systému

7. Zachovať veľkoobchodný cenový signál a odstrániť prekážky pre dopytové zdroje poskytujúce flexibilitu:

Voľné, konkurenčné cenové signály najlepšie vyjadrujú skutočné potreby flexibility, a preto sú účinným nástrojom na podporu investícií do zdrojov flexibility vrátane tých, ktoré poskytujú sezónnu flexibilitu. Preto by sa národné regulačné orgány a prevádzkovatelia sústav mali zamerať na rýchle odstránenie prekážok pre využívanie takýchto zdrojov.

Časti 4.1 a 7.3. správy

+ uľahčuje trhovú integráciu premenlivej výroby energie z OZE a pomáha dosiahnuť trajektóriu dekarbonizácie EÚ.

- žiadne.

Ochrana spotrebiteľov pred nadmerným kolísaním cien pri súčasnom riešení nevyhnutných kompromisov

Chrániť spotrebiteľov pred nadmernou volatilitou cien

8. Chrániť tých spotrebiteľov, ktorí potrebujú najviac ochranu pred kolísaním cien:

Členské štáty a národné regulačné orgány by mali v prípade potreby chrániť zraniteľných odberateľov v čase vysokých cien, pričom by nemali obmedzovať schopnosť napr. energetických spoločností alebo agregátorov poskytovať inovatívne energetické služby v prospech systému a spotrebiteľov.

Okrem toho by členské štáty a národné regulačné orgány mali zabezpečiť, aby maloobchodní dodávatelia poskytovali spotrebiteľom jednoduché a jasné informácie o ich maloobchodnej zmluve, najmä pokiaľ ide o riziká a výhody spojené s dynamickými zmluvami.

Časti 7.2.1 a 7.3.1. správy

+ chráni spotrebiteľov, ktorí to najviac potrebujú.

+ umožňuje spotrebiteľom prijímať informované rozhodnutia.

- širšie opatrenia sa môžu ukázať ako neúčinné a viesť ku koncentrácii maloobchodného trhu.

Zmierňovať negatívny vplyv bankrotov maloobchodných dodávateľov energie na koncových odberateľov.

9. Bojovať proti bankrotom dodávateľov, ktorým sa dá vyhnúť, a dosiahnuť správnu rovnováhu:

Členské štáty a národné regulačné orgány by mali nájsť rovnováhu medzi tým, ako zaistiť finančnú zodpovednosť maloobchodných dodávateľov energie a ponechať trh otvorený pre nových zodpovedných dodávateľov.

Časť 7.2. správy

+ zachováva dôveru spotrebiteľov počas celého obdobia energetickej transformácie.

+ podporuje zodpovedné správanie dodávateľov.

- zvýšenie zodpovednosti maloobchodníkov za zábezpeky/hedging zvyšuje náklady, ktoré v konečnom dôsledku zaplatia odberatelia.

- ťažko dosiahnuteľná rovnováha, ktorá by mohla ohroziť inováciu maloobchodných služieb.

Riešenie netrhových prekážok a politických prekážok

Potreba lepšej koordinácie a komunikácie

10. Odstrániť netrhové prekážky a zabezpečiť, aby sa výroba a infraštruktúra budovali rýchlym tempom:

Členské štáty by mali zvážiť lepšiu koordináciu a väčší dôraz na cezhraničné perspektívy ako predpoklad efektívneho a rýchlejšieho zavádzania nízkouhlíkovej výroby a sieťovej infraštruktúry a podpory bezpečnosti dodávok.

Časť 4.4.4. správy

+ vedie k efektívnejším rozhodnutiam v dlhodobejšom horizonte a rýchlejšiemu spusteniu projektov.

- vyžaduje zvýšené investície a väčšiu pozornosť cezhraničným perspektívam a potrebám, ktoré slúžia ako doplnenie národných perspektív.

Príprava na budúce vysoké ceny energie v "čase mieru"; veľmi obozretný prístup k intervenciám na veľkoobchodnom trhu v "čase vojny"

<p>Počas období trvalo vysokých cien energie udržať faktúry za energie relatívne dostupné.</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p>11. Obozretné zvážte potrebu trhových zásahov v situáciách extrémnych tlakov; ak sa uskutočňujú, zvážte riešenie "základných príčin":</p> <p>Členské štáty by mali urýchliť znižovanie dopytu po plyne (snaha o efektívnosť, zmena paliva) a vyvinúť úsilie, ktoré vytvorí tlak na znižovanie cien plynu (napr. nové dodávky alebo lacnejšie dodávky do Európy, zváženie využitia novej spoločnej platformy na nákup energie), pričom by sa mali zachovať ceny, ktoré zabezpečia dodávky LNG.</p> <p>Časť 5.2. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + zachováva výhody súčasného fungovania trhu s elektrinou. + podporuje úspory zdrojov paliva, ktoré zhoršujú súčasnú situáciu. + rieši "hlavnú príčinu" a zmierňuje potenciálne následné negatívne účinky. - môže byť náročné koordinovane ich nasadiť v krátkom čase.
	<div style="text-align: center;"> </div> <p>12. Zvážiť štátnu intervenciu na vytvorenie zabezpečovacích nástrojov proti budúcim cenovým šokom:</p> <p>Na základe inšpirácie z finančnej oblasti by členské štáty mohli zvážiť intervenciu, v rámci ktorej by vopred definované skupiny spotrebiteľov boli zabezpečené proti trvalo vysokým veľkoobchodným cenám (nad určitou hranicou, tzv. "možnosti cenovej dostupnosti").</p> <p>Časť 4.5. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + zabezpečuje zraniteľných spotrebiteľov pred trvalo vysokými cenami v budúcnosti. + môže vytvoriť kaskádovú potrebu zaistenia (hedžingu) (keďže výrobcovia poskytujúci hedžingové nástroje by pravdepodobne museli zaisťovať svoje vlastné pozície), čím by sa zvýšila likvidita dlhodobých trhov. - zabezpečenie je spojené s nákladmi pre tých, ktorí za túto možnosť platia. - mohlo by byť ťažké identifikovať dostatočných výrobcov, ktorí by takéto zabezpečenie poskytli za mierne náklady.
	<div style="text-align: center;"> </div> <p>13. Zvážte "dočasný poistný ventil" pre budúcnosť, keď veľkoobchodné ceny nezvyčajne rýchlo stúpnu na vysokú úroveň:</p> <p>Členské štáty by mohli zvážiť zavedenie ex-ante mechanizmu dočasného obmedzenia cien, ktorý by sa automaticky spustil za jasne stanovených podmienok (napr. neobvykle vysoký nárast cien elektriny v krátkom čase) a pozastavil by návrat k plnej tvorbe cien na určité obdobie (napr. niekoľko týždňov alebo mesiac). Opatrenie by muselo zabezpečiť, aby výrobcovia získali významné príjmy, a súčasne by zachovalo kompenzáciu pre výrobcov, ktorí dokážu preukázať obstarávanie náklady nad stanoveným stropom obmedzenia.</p> <p>Časť 4.5. správy</p>	<ul style="list-style-type: none"> + preddefinovaný limit a rámec pre normálne a dočasné podmienky úľavy. + obmedzuje vplyv trvalo vysokých cien, čím nepriamo stanovuje aj hranice pre vnímané nadmerné zisky. - riziká odchodov z trhu alebo požiadaviek na finančnú kompenzáciu. - stanovenie limitných hodnôt sa môže ukázať ako zložité. - riziko ohrozenia bezpečnosti dodávok, ak výrobcovia, ktorí preukážu obstarávanie nad limit, nedostanú primeranú kompenzáciu. - riziká tlmenia signálov pre flexibilný dopyt.

